

III. ANII COMUNISMULUI

„După al doilea război mondial, liceul a continuat a fi unitatea-etalon a învățământului sucevean, profesorii păstrându-și verticalitatea, rezistând, în bună parte, șablonizării și ideologizării școlii.”

Aurelian Buleandră deschidea oficial anul școlar, ca senator de vîrstă, la 27 noiembrie 1944 doar cu opt clase: 204 elevi la cursul inferior, 74 la cel superior; războiul împrăștiase elevi și profesori, dar, așa cum sublinia directorul în exercițiu Vasile Ienceanu (revenit în ianuarie 1945), „a găsit localul liceului intact și numai cu puține lipsuri la material didactic, mobilier și bibliotecă. Știe că acest fapt îmbucurător se datorește vigilenței și dragostei de școală a domnului profesor Buleandră care n-a precupețit nimic pentru salvarea școlii de la pagube”. Elevii se întorceau din refugiu; pentru recuperarea timpului pierdut, o notă în oral din materia semestrului I, o lucrare scrisă și, cu media rezultată, se pășea în al doilea semestru.

Liceul “Ștefan cel Mare” va resimți curând – ca și întreaga țară – noul curs al evenimentelor dictat de marile puteri. În consiliul profesoral din 28 martie 1945 se cerea ca „...domnii profesori, cu ocazia lecțiilor și la orice prilej potrivit, să lămurească elevilor situația politică a țării noastre, care, desfăcându-se de alianța nefirească cu Germania hitleristă, a revenit la alianța veche și firească cu Națiunile Unite, și în special cu URSS. Alianța cu Uniunea Sovietică a fost însă imediat resimțită prin impunerea autorității cuceritorului. Refugiații din calea armatelor sovietice se vedeau acum vânați pentru a fi recuperați ca cetățeni ai URSS: la 25 octombrie 1945, serviciul MONT și AP Secția Armistițiu, prin adresa nr.64835 comunicau școlii „dispozițiile privitoare la eventualele cereri directe ale ofițerilor ruși de a li se preda tabele cuprinzând personal (elevi) originar din Basarabia sau Bucovina de Nord”, de asemenea, căutându-se profitori de război; la cererea Comisiei de Armistițiu, profesorii semnau pe propria răspundere că nu și-au procurat bunuri din URSS în ani războiului. România va intra pentru jumătate de secol într-un nou sistem, de model sovietic, lucru ce va fi profund reflectat în conținutul discursului profesional și în statutul cadrului didactic; perioada anilor regimului comunist a afectat puternic vechile tradiții și norme încetățenite în liceul sucevean. În primii ani după război, prin adrese ale MONT, un mare număr de profesori (printre care Ienceanu, Sbiera, Rei, Alaci sau Nimițan) era mobilizat pentru lucru sub lozica reconstrucției țării. Experiențele de imitație sovietică privind sistemul

de notare și pătrările, introducerea unor explicații pseudoștiințifice, scoaterea unor discipline considerate burgheze, dezvoltarea activităților practico-aplicative pentru pregătirea de muncitori (bune ca intenție dar lăsate spre dotare și profil la latitudinea “autodotării” prin utilaje primite prin bunăvoința întreprinderilor), ruperea continuității prin săptămâni de practică (inclusiv agricolă), creșterea din rațiuni economice a efectivelor pe clasă, au lovit în eficiența actului de învățare; este cu atât mai remarcabil efortul făcut de profesorii școlii de a nu face rabat la calitate, de a scoate generații bine pregătite; în instruirea și educarea multilaterală a copiilor, rămân ca nume de referință Vasile Bujdei, Dimitrie Loghin, Nicodim Ițcuș, Ion Nimițan, Ion Sbiera, străini la propaganda de îndoctrinare a autorităților comuniste. Un altul, Ioan Ștefănescu, o cunoștea prea bine din anii de prizonierat. Nu era ușor în condițiile unor ordine cu adresă directă de “reeducare” a profesorilor, ca cel din aprilie 1945 (nr. 38.401) care cerea: “Toți trebuie să se pătrundă de spiritul democrat, care se găsește acum la temelie statului român și să lucreze pentru desăvârșirea procesului de democratizare a școlii”. Ciudată afirmație, aflată în contradicție cu prezența în școală a unei comisii numite de prefectură pentru controlul și trierea cărților bibliotecii în scopul “necesității apropierei sufletești cu marele popor vecin de la Răsărit”. Ministerul, surprins nepregătit să facă saltul spre necunoscut, a tergiversat până în februarie 1945 pentru a aproba noi manuale, rămânând însă, deocamdată, vechii autori: N. Cartoian, I. Rădulescu-Pogoneanu (limba română), S. Mehedinți, V. Mihăilescu (geografie), P. Marinescu, V. Constantinescu (matematică), I. Simionescu, Bădărău (științele naturii), I. Angheliescu (fizică), O. Tafrali, Em. Diaconescu (istorie), D. Gusti (sociologie). Unele vor fi curând interzise de către comisia de revizuire conform ordinului 61368/2.04.1945. Noi autori vor fi recomandați în anii următori: Rosetti–Bick (limba română), Sireteanu–Barbier (geografie), Georgescu–Maciu (istorie), Holinger–Mirescu (matematică), ARLUS (limba rusă) etc. Starea de supraveghere polițienească instituită de noul regim s-a resimțit curând și în liceu: cazul banal al elevului Ovidiu Mandache (aprilie 1945) de a face o glumă nevinovată cu vagi trimiteri politice a făcut imediat obiectul anchetei organelor de siguranță. Noul director al școlii, Mihai Căraușu, a trebuit adesea să recurgă la diplomație pentru a bloca amestecul autorităților, apelând la ambiguități, ca în afirmația că în școală nu se face politică, dar școala trebuie să lupte pentru defascizare și democratizare. Răzbătea însă în spusele sale o undă de îngrijorare prevestind o nouă stare de normalitate: „Consiliile de clasă nu sunt tribunale de judecată, ci mijloace de educație morală, gospodărească, cetățenească”. Era recomandarea omului de bun simț, adept al temperării spiritelor oportuniste pătrunse și printre elevi.

Fără voie, școala s-a văzut prinsă în campania electorală din noiembrie 1946 pentru „primul parlament democratic al României”; unii profesori (Silvia Damaschin, Ana Hînțescu) au fost trimiși ca agitatori, în timp ce elevi cu simpatii țărăniște, angajați în lipire de afișe electorale (Prisăcaru Vasile, Fărtăiș Dimitrie din clasa a VIII-a) au primit avertisment ultimativ.

Deja din 1945 se creau noi organisme precum comitetul provizoriu de inițiativă pentru înființarea organizației de sindicat (prin Lelcu Ion, Zahariciuc Ilarion, Mihăiescu Lucreția) și organizația elevilor “Tineretul Progresist”. În acești ani (1945, 1946) se vor experimenta conform ordinului 227.018 / 1945 al MEN ședințele comune ale profesorilor și elevilor desfășurate în aulă sau în sala de gimnastică, prea populate pentru a fi eficiente în dezbaterea temei “Munca și libertatea în democrație”, reprezentanții elevilor Ciofu Valerian, Bandol Gheorghe, Paiu Armand, Horbaniuc Dumitru, Găină Vasile, fiind puși în postura de a-și lua angajamente formale în numele colegilor lor, iar profesorii aflându-se într-o postură penibilă. „Victimele” au fost profesorii de filosofie Seserman și Tofan considerați prin profilul obiectului mai apropiați de misiunea de a conferenția pe teme politice. În intenția difuzării noilor metode dar, inerent, recunoscându-se valoarea unei bogate experiențe didactice, organele superioare au arondat spre coordonare și îndrumare gimnaziile din Mitoc, Cacica, Pârteștii de Jos, Solca, experiență ce va fi reluată în anii 1970 – 1980.

Anii 1946 - 1948 au fost parcurși de către profesori sub spectrul foametei și a lipsurilor. Dramatice sunt apelurile directorului care arăta că profesorii au ajuns în situația de a suferi de foame, că Economatul Funcționarilor se limita la distribuirea câtorva kilograme de alimente, că repararea unei perechi de încălțăminte depășea de trei ori salariul lunar. În darea de seamă a directorului către Inspectoratul Școlar pe 1946 se arăta: „Întreaga profesorie este mult îngrijorată de spectrul foamei. Salariul a devenit așa de insuficient, că abia ajunge pe o săptămână. În cursul lunii decembrie și până astăzi s-a primit de la Economat câte 4 ½ kg făină de porumb. Pâine nu se face. La bursa neagră, făina de porumb a ajuns 16.000 lei/kg. După informații mai discrete, unii profesori au început să vândă lucruri din casă. Din aceste motive, în parte, dispoziția pentru munca la catedră se vede puțin forțată”.

Aceași imagine era specifică și anului 1947. „Scumpetea excesivă și crescândă a traiului nu mai poate fi suportată de profesori, care au început să-și vândă din lucrurile mobile și vestimente... Avem profesori și mai ales, oameni de serviciu, care nu mănâncă decât o dată pe zi, și atunci foarte puțin consistent”.

Și în anii următori sistemul cartelării alimentelor, săpunului, îmbrăcămînții va supune colectivul didactic la multe privațiuni. Umilitor era (de exemplu) faptul că în iunie 1949 un

număr de 33 de cadre și personal auxiliar trimitea la fabrica de profil din Ițcani încălțăminte spre a fi reparată gratuit. În septembrie 1948 membrii de sindicat erau trecuți pe tabel pentru a putea cumpăra săpun distribuit centralizat prin magazinul de stat „Metalul”. În plus, profesorii erau mobilizați pentru muncă obștească, plecând pe rând în delegație pentru a face chetă în ajutorul regiunilor lovite de secetă (CARS) în 1946 – 1947: Petroaie, Foit, Doroftei, Rohrich, Seserman. De altfel, nici microclimatul din școală nu era îmbietor; la 5 iunie 1949, directorul școlii semnala că sobele nu încălzesc, geamurile simple de pe culoare nu etanșează, internatul este degradat, iar băncile fuseseră reparate de prea multe ori. În raportul din 1947 se arăta că „laboratorul de fizico-chimice are lipsă de aparate pentru lucrări la clasa a VIII-a, care nu pot fi procurate pe piață. La fel și materialul consumabil care, fie că nu se găsește, fie că se găsește la prețuri mari, pe care școala nu poate să le achite. Laboratorul de științele naturii... duce lipsă de planșe din anatomia și fiziologia omului, preparate histologice din anatomia omului, preparate de bacterii patogene, lupe, microscopie, planșe botanice”.

Cu atât mai remarcabilă apare, în aceste condiții, activitatea didactică de înalt nivel, cu rezultate deosebite în instrucția elevilor, desfășurarea normală, dar și, uneori politizată a activităților societății culturale a elevilor “Simion Florea Marian” îndrumată de profesorii Ilie Grămadă și Ion Nimițan. Înființată pe 8 decembrie 1945 și având la conducere pe Ioniță Gheorghe (clasa a VIII-a) apoi Găină Vasile ca președinte și Grigorean Arcadie (clasa a VI-a) ca vicepreședinte, societatea avea 5 secții (literară, științifică, artistică, sportivă, muzicală), organizând șezători. Printre manifestările interne treceau interes șezătorile cu tematică artistică: „O samă de cuvinte”, „Viața și opera lui George Coșbuc” sau științifică: „Razele cosmice”, „Despre rășini sintetice” (noiembrie 1946). În afara școlii ieșea sub egida ARLUS cu conferințe unde erau mobilizați și profesori (Cărăușu, Grămadă) cu teme impuse ca „Știința în URSS”, „Viața și opera lui V. I. Lenin”, comemorarea generalisimului Stalin sau a scriitorului Gorki, „Omagiul Armatei Roșii”; corul mixt (profesor Grigore Macovei) și fanfara (Gheorghe Zmău), își dădeau la rându-le concursul. Și repertoriul acestora se „îmbogățea” prin intonarea Imnului sovietic alături de melodiile tradiționale. Pentru „culturalizarea” satelor, se organizau în 1947 deplasări duminicale ale formațiilor artistice la Mihoveni, Sfântu Ilie, sau în oraș la Dom Polski. Manifestările din 1947-1948 se desfășurau sub genericul „Prietenia româno-sovietică”, incluzând cântece și poezii românești și ruse, conferințe tematice.

În fiecare miercuri în aula școlii se susținea ciclul de conferințe săptămânale sub genericul “Cultură și civilizație” de către profesorii școlii sau de cadre universitare. Printre ele:

ianuarie 1947:

- preot dr. Șt.Slevoacă – „Cultură și creștinism”;
- prof. D.Florea – „Viața lui Victor Morariu, omul și opera”;
- prof. O.Tofan – „Temperament și caracter”.

februarie 1947

- prof.dr. I.Grămadă – „Filosofia în nuvelele lui Eminescu”;
- prof.univ.dr. Milan Șesan – „Încreștinarea românilor”;
- prof.A.Petroaie – „Originile romantismului francez”.

martie 1947

- ing.R.Negură – „Bogățiile subsolului bucovinean”;
- prof.dr. Alois Grigorovici – „Raționalismul și reformele sec.XVIII”;
- preot dr. Alex Ciurea – „Breslele românești, factor de moralitate și de progres”.

aprilie 1947

- prof.dr.I.Grămadă – „Femeia în literatură”;
- dr.D.Cudla – „Boli ale aparatului digestiv”.

mai 1947

- prof. D.Florea – „Problema inspirației literare”;
- prof.O Tofan – „Educație și ideal” etc.

La rândul lor, elevii, prin serbarea de Sfântul Nicolae la 6 decembrie 1945, ofereau întreținerii internatului 400.000 lei și alți 50.000 copiilor orfani; alte manifestări artistice se vor dedica în anii următori ajutorării orfanilor din Orfelinatele Suceava și Solca. Doar serbarea de Sfântu Nicolae din 4 noiembrie 1946 (cu piesa „Conu Leonida față cu reacțiunea”, urmată de coruri și recitări) aducea 1.396.000 lei, donați societăților de binefacere. O altă serbare, desfășurată la Dom Polski în februarie 1947, cu drama istorică în versuri „Când vin lăcustele” a profesorului sucevean Dimitrie Florea aducea aceleiași scop două milioane lei.

Școala a fost onorată de invitația Asociației YMKA, Filiala Praga (Federation Universaille des Associations Chretiennes d'Etudians) de a delega doi elevi preocupați de chestiunile religioase, pentru a participa la Tabăra de vară de la Pisek (iulie 1947); liceul a fost reprezentat astfel prin Cerchez Sever (clasa a VII-a) și Gregorian Arcadie (clasa a VIII-a).

În iunie 1947 iubitorii naturii și ai excursiilor înființau „Centrul Suceava de Turing” - clubul regal al României, cu o participare majoritară dintre elevii liceului.

Mai discretă la început, ofensiva politică devine acerbă din 1947. Noua lege a învățământului din 1948 oferea cadrul legislativ educației comuniste în școli. Circulara Ministerului Învățământului Public 12461 ținea să atenționeze: „Anul școlar 1948-1949 se

deschide sub semnul unor mari prefaceri. Serbarea de început de an școlar este prima manifestare a elevilor, a corpului didactic și a părinților elevilor în cadrul noii școli a poporului. Ea trebuie să arate tuturor că Legea pentru Reforma Învățământului creată de guvernul nostru, din inițiativa P.M.R., deschide larg porțile culturii pentru toți fiii oamenilor muncii. Școala nouă este menită să contribuie în modul cel mai larg la ridicarea nivelului ideologic și cultural al maselor...”.

Conform indicațiilor, anul școlar s-a deschis la Suceava cu panouri, lozinci, cu un program din care n-au lipsit imnul R.P.R., imnul sovietic, „cântece și recitări progresiste”. Școala va fi pavoazăată cu tablourile „clasicilor marxism - leninismului”, cu lozinci „mobilizatoare”, cu colțul ARLUS.

Teama se instalează în fața arbitrariului; poliția politică începea a-și face apariția în școală. Directorul Căraușu informa deconcertat organele ierarhice că „la 6 mai (1947) a fost arestat și transportat din localitate dl. prof. dr. Alexandru Bocăneț, un distins profesor al școlii noastre. Acest fapt a afectat corpul didactic și sindicatul profesorilor”. Tratamentul aplicat și acuzele aduse îl vor face pe profesor să-și ceară în iulie pensionarea. Pe 15 ianuarie același an, profesorul Vasile Iencean lipsea de la ore fiind reținut intempestiv de poliție.

Școala pierde tot mai mult din prestigiul zecilor de ani, fiind angajată prin dispoziții superioare în actul politic; vizitele lui Emil Bodnăraș la Suceava în martie 1947 și ianuarie 1948 vor implica liceul ce a trebuit să-l întâmpine pe ministrul comunist în mod festiv cu fanfara, elevii și profesorii școlii.

Limba rusă, ca obiect obligatoriu de predare s-a instalat brusc în școală cu 2 profesori (4 – în 1960), scăzând ca prezență după 1964, până la dispariție în 2000. În acest domeniu și-au găsit locul și propagatorii noului regim. Și în liceul sucevean a sosit un astfel de activist al ”vremurilor noi”. Păstrând anonimatul numelui, iată câteva date personale: membru al P.C.R. din 1941, venind din Basarabia odată cu trupele sovietice, și-a făcut studiile la București, devenind imediat, pe baza recomandărilor politice, profesor de limba rusă la Academia „Ștefan Gheorghiu” de pe lângă C.C. al P.M.R. Venind la Suceava ca profesor de limbă rusă la Liceul „Ștefan cel Mare”, unde – nimic surprinzător – a fost secretar al O.B., „a îndrumat procesul instructiv-educativ, organizația U.T.C., educarea patriotică și materialist științifică a elevilor” și, a fost totodată, membru al Comitetului Municipal Suceava al P.M.R. (până la îndepărtarea României de controlul sovietic în 1965). Deși nu a avut realizări de natură științifică, a fost distins cu ordine și numeroase medalii.

Capitulând noilor realități, deja în 1949 un număr de 13 profesori erau înscriși în P.M.R. În noul lor statut de agitatori de nevoie, în martie 1948, conducerea școlii comunica

decizia ca profesorii să se deplaseze la sate pentru combaterea orientărilor diferite de cele oficiale, în ideea că “acești colportori de vești tendențioase trebuie demascați și predați pe mâna autorităților”. Desigur că a produs stupoare în colectiv adresa sindicatului profesorilor 112/1948 ca, timp de 14 zile în echipe, cu unelte proprii, profesorii să participe la lucrările de dărâmare a vechilor construcții din piața legumelor. Astfel, ei se alăturau Brigăzii de muncă voluntară pentru reconstrucția Țării “Gheorghe Gheorghiu-Dej” compusă din 150 elevi. Transpunându-se modelul sovietic, la 22 ianuarie 1948, elevii și profesorii școlii, în sunetele fanfarei liceului au condus la gară prima brigadă de muncă voluntară a U.T.M. Profesorii au fost nevoiți a accepta crearea clubului UAER care, departe de a folosi școlii, nu făcea altceva decât să rețină elevii de la pregătirea pentru ore, având efecte nefaste asupra randamentului lor.

Legea naționalizării din iunie 1948 a provocat un transfer de patrimoniu în ceea ce privește internatul “Vasile Cocârlă”; aflat până în septembrie în administrarea societății “Școala română”, va trece în proprietatea de jure a școlii “prin efectul legii pentru etatizarea averii școlilor particulare”. Directorul Obadă a forțat puțin nota în contextul creat în speranța obținerii de fonduri (adresa către Direcția Contabilității din 29.09.1948): „Clădirea Internatului, fostă proprietate a societății „Școala Română” din Suceava, din cauza dezinteresului fostului comitet de conducere, se găsește astăzi în stare deplorabilă, situație care nu poate dăinui, internatul acesta fiind singurul care poate găzdui fii de muncitori, țărani și funcționari săraci”. Evident, politizarea s-a manifestat imediat și aici, Inspectoratul Școlar atrăgând atenția în august 1949 asupra găzduirii în primul rând a fiilor de muncitori și țărani. De altfel, încă din 1945, prin Ordinul Inspectoratului Școlar nr.13373, demara boicotul asupra copiilor din familiile mai înstărite, dimensionându-se diferit taxele școlare în sens prohibitiv. În Monitorul Oficial 196/1948 se publicau noile instrucțiuni privind înscrierea elevilor, aceștia trebuind să aducă:

- adeverința comitetului pe întreprindere – fiii de muncitori;
- adeverința veniturilor agricole – fiii de țărani săraci;
- dovada cu clasa de încadrare în muncă – fiii de funcționari.

În 1945, o altă schimbare majoră va fi, conform ordinului Ministerului Învățământului Public 224633 integrarea și a claselor de nivel primar, găzduite în colectivul școlar până în 1969. Debutând în număr de 10 cadre în primii ani (Livia Nimițan, Iavorovschi Valeria, Nepit Lucia, Croitoru Eugenia, Cuciurean Filoteia, Filipescu Olga, Olariu Vasile, Brătianu Constantin, Teodosiu Ion, Leon Sotnițchi), vor avea o evoluție fluctuantă, pentru ca ultimii dascăli să fie transferați la nou înființata Școala Generală nr.1 (Popescu Angela, Iacob Didina,

Olteanu Fira). Primul grup de învățători se va alătura celor 22 profesori existenți de la nou numitele clase V-XI; printre ei, se remarcă doctorii în științe Dumitru Socoliuc și Silvestru Strugariu, sau profesori cu mulți ani de serviciu în liceul sucevean (Mihai Polocușer, Theodor Alaci, Mihai Căraușu), oameni de un înalt profesionalism. Desigur că ei rămâneau indiferenți la indicațiile privind îmbrățișarea experienței pedagogiei sovietice, a materialismului dialectic, a combaterii misticismului și politizarea lecției, la activitatea organizației ARLUS, a nou constituitelor organizații de pionieri și U.T.M. (recunoscute că au o prezență formală, mai mult manifestându-se în ... colectare de oase și fier vechi).

O sarcină suplimentară și neplăcută prin modul forțat de realizare va fi înființarea cursului de alfabetizare de la 1 iulie 1949 pentru cetățenii din cartier; adesea întâmpinați cu refuz sau sustragere, profesorii vor trebui să raporteze anual noi victorii în școlarizarea populației, răspunzând personal. De altfel, în analizele făcute învățământului în anii '50 prioritate absolută au avut-o alfabetizarea, învățământul seral și fără frecvență (apărut prin desființarea învățământului particular) față de învățământul de zi. Primii alfabetizați au fost militarii în termen de la Cercul Teritorial Suceava, fiind mobilizați 4 profesori și 3 învățători pentru 11 soldați. Rezultatele modeste au fost mascate sub un festivism de circumstanță: "...așteptăm (se arăta în consiliul profesoral din 5 mai 1953), ca în sesiunea de vară rezultatele să fie cele așteptate, ducând la completa lichidare a neștiinței de carte din orașul Suceava".

Profesorii liceului continuau însă, printr-o activitate de substanță, a acorda atenția principală cursurilor de zi, unde și presiunea procentelor de promovare era mai mică; aceeași exigență îi caracterizează, ieșind noi generații bine instruite; nu s-au lăsat intimidați de indicații ca "...astăzi examenele nu mai au caracterul examenelor vechi care erau o adevărată sperietoare pentru elevi". Acestor elevi le era deschisă în 1950 o bază modestă dar suficientă: 241 bănci pentru 2-4 elevi, internat și cantină, infirmerie cu medic al școlii, un laborator de fizică-chimie și un muzeu de științe naturale, bibliotecă, baie cu 12 dușuri în subsolul clădirii, un hectar de pomi fructiferi și o grădină de zarzavaturi. Venindu-se în întâmpinarea dorinței de perfecționare în cunoașterea limbii materne, în anul școlar 1950-1951 intrau în programul școlar (în afara orelor de curs) studiul limbii idiș (două grupe) și a limbii germane (2 grupe).

Modelul sovietic al grupelor de învățătură (mai apoi, de într-ajutorare) neoferind nici un rezultat palpabil, s-a apelat la mult mai calificatele meditații și îndrumări oferite elevilor (în principal interni), un rol activ avându-l profesorul Bujdei. Interesele elevilor au fost stimulate și de societatea culturală "Simion Florea Marian" îndrumată inițial de profesorul Orest Tofan; el va fi schimbat în 1947 cu Ion Sbiera odată cu modificarea statutului societății

(conform dispozițiilor MEN) dat fiind tematica insuficient de partinică a ședințelor. Ca urmare, în 1952 cercul științific includea printre subiecte realizările miciuriniște, activitatea soților Curie, lectura articolelor din Contemporanul, dezbaterile literaturii sovietice, iar cercul polisportiv pregătea susținerea complexului FGMA și GMA. Aceasta a atras reticența elevilor, care au preferat să participe la concursurile pe obiecte cu faza de masă și raională, care au mobilizat un mare număr de elevi, semnificativ pentru starea de emulație din liceu; astfel, în aprilie 1951, participau la concursul pe școală 278 elevi la matematică (remarcați Solcan Ioan și Palamar Constantin), 278 la fizică (Butnariu Sorin, Cristu Mircea, Cniș Radu), 277 la limba română (Manea Norman, Barbălată Iulian). În 1952 participau la competiția de matematică 86 elevi (remarcați Saliniuc Zaharia, Manolovici Mircea, Pânzaru Dionisie), la fizică 47 (Butnaru Sorin, Popovici Arcadie), la limba română 54 (Manea Norman, Vornicu Emil) și, o noutate, la limba rusă 46 (Țigănescu Emil, Micescu Tudor); elevii promovați vor obține rezultate meritorii la faza regională, 12 dintre ei fiind premiați.

În 1951, prin detașarea lui Alexandru Obadă ca inspector școlar raional, director a fost numit Nicodim Ițcuș, confruntat de la început cu alte inovații sovietice: împărțirea anului școlar în pătrare și impunerea avizului organizațiilor de pionieri și U.T.M. în alocarea burselor și stabilirea notei la purtare. Bun pedagog, el împărțea colegilor concluziile sale privind rezultatele modeste ale masei de elevi: "...efectele războiului nefast, elevi promovați fără frecvență și fără cunoștințe asimilate în clasele precedente..., debilitatea fizică generală care, la rândul ei se datorește insuficienței alimentare din anii războiului și ai secetei" (23 octombrie 1951). Directorul omitea în mod voit ingerințele puterii cu efecte negative asupra mersului învățământului; astfel, la 29 mai 1952, organele de control constatau că "în internat stau și elevi cu o situație materială de oameni înstăriți și chiar chiaburi"; concluzia comisiei se va reflecta în excluderea dintre bursieri și interni a 4 elevi (Cazachievi Gheorghe și Mihai, Tăbăcaru Mircea, Medvighi Ștefan). În același context, avea loc în 1953 "eliminarea definitivă a elevului Roșu Severin, fiu de chiabur, pentru bătăi, provocări și atitudini nesănătoase". Atmosfera tensionată se va menține și în anii următori: în scop "educativ" în 1955 școala a fost desemnată a trimite 6 U.T.M.-iști din clasele IX-X pentru a participa (și, desigur, pentru a trage învățăminte) la unul dintre procesele politice, desfășurat la Câmpulung. Presiunile regimului nu au întârziat a leza colectivul școlii: în februarie 1952 șeful secției regionale de învățământ, Gheorghe Filip, după amenințări generale referitoare la abaterile de la morala proletară, și-a permis să facă arbitrar aprecieri critice la adresa calității lecțiilor, ceea ce a provocat replica vehementă a profesorilor. Printre concluziile "notabile" reținute de una dintre brigăzile de control ale Inspectoratului Școlar (octombrie 1953) se sublinia carența

formativă a unor profesori care ajungeau la concluzii burgheze, nesănătoase, ca pledoaria profesorului A. Butnaru relativ la politica domnitorilor și la specificul legislației medievale. Pornindu-se de la articole publicate în Gazeta Învățământului (“Experiența neprețuită a învățământului sovietic”, “Testele – metodă pseudo-științifică a pedagogiei burgheze”), profesorul Orest Tofan devenea obiectul încriminării publice “folosind metode înapoiate (testele) și ajungând astfel la rezultate nejuste”. Mai mult, colectivul școlii a fost vizat în două articole publicate în Scânteia (numerele din 18 ianuarie și 6 mai 1953) în privința sancționării elevilor, slaba legătură cu părinții, carențe în participarea la învățământul de partid. Articolul “Pentru lichidarea deformărilor antiștiințifice în domeniul pedagogiei” a determinat participarea la consiliul profesoral extraordinar din 12 mai a inspectorului general din MÎP - I. Borca și a inspectorului regional - A. Deutsch, care s-au arătat dezamăgiți de atitudinea prea puțin autocritică a directorului Ițcuș care arăta că “informatorii care dau referințe despre activitatea de la școală, se cere să arate și părțile pozitive pe lângă cele negative în muncă”. Este foarte posibil ca atitudinea sa să fi fost la baza înlocuirii în funcție în toamnă.

Pentru a scăpa de sancțiuni imprevizibile ce se justificau prin lipsa de atașament la regimul politic, profesorii care aveau neșansa de a preda discipline umaniste, trebuiau să fie „creativi” în a găsi subiecte „inatacabile” de către organele de control. Catalogele evidențiau subiecte de lucrări ca: „Arătați cum trebuie dusă lupta contra dușmanului de clasă”; „O scrisoare de felicitare tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej”; „Faceți portretul fizic și moral al lui Petru cel Mare” (limba română, clasa a VII-a, an școlar 1951-1952); „Lupta pentru pace a URSS”; „Jaful hitlerist”; „Constituția stalinistă”; „Lupta pentru transformarea socialistă a gospodăriilor țărănești”; „România în perioada fascizării țării – 1934-1938” (istorie, clasa a X-a, an școlar 1954-1955). Preluând idei deformate din ideologia timpului, se aduceau în fața elevilor concluzii false despre realitățile lumii, la fel cum, științele exacte erau populate de „savanți” de genul lui Miciurin sau L.Senko.

Dacă, în campania de “reeducare” a profesorilor se urmărea modul de realizare la clasă a politizării și de inoculare a educației comuniste (inclusiv prin matematică) și folosirea metodelor “recomandate de școala sovietică”, în afara școlii cadrele didactice au fost determinate să urmeze diferite cursuri (Problemele economice ale socialismului, cursul de limbă rusă, de Istoria PCUS) și să desfășoare activitatea în cadrul Comitetului de luptă pentru pace, SRSC, ARLUS, UFDR, alfabetizare. Timp de câțiva ani școala a realizat cursuri speciale pentru cadrele MAI și MFA, ofițeri fără studii promovați pe criteriul atașamentului față de regim și a “originii sănătoase”; aceste forme serale și fără frecvență au fost total lipsite de conținut, promovarea fiind subînțeleasă; stă dovadă o concluzie oficială din august 1955:

”Tovarășul... funcționar la MAI, a dat clasele a VI-a și a VII-a, s-a prezentat slab pregătit, totuși a fost promovat, deoarece are nevoie de ciclul elementar pentru serviciul său”.

De altfel, și atitudinea profesorilor față de notarea elevilor, era direcționată prin specificări făcute în cataloage privind originea socială: țăran sărac, țăran muncitor, țăran mijlocaș, muncitor, funcționar, patron.

În condiții dificile, determinate și de mișcarea efectivelor școlare prin noua organizare regională din 1953, de insuficiența spațiului ce găzduia după-amiaza cursuri serale, două clase de la Liceul de fete, trei clase proprii, meditația internilor, cabinetul pedagogic al Secției Regionale de Învățământ, ba chiar și transformarea în dormitor a unei săli pentru 20 de interni după pierderea clădirii din strada Armenească la care s-a adăugat lipsa de manuale sau insuficiența lor, profesorii liceului (devenit din 1954 Școala medie de zece ani) s-au afirmat în continuare printr-un înalt profesionalism; aprecieri unanime ale celor ce prețuiau cultura și valoarea, erau adresate profesorilor de limba română Alexandru Obadă, Ilie Rotariu, Ion Ștefănescu, de fizico-chimice Ion Sbiera, de matematică Vasile Bujdei, de desen Dimitrie Loghin. Elevii erau îndrumați în afara orelor prin cercurile pe obiecte conduse de Mihai Cărăușu, Ion Ștefănescu, Theodor Alaci, Grigore Macovei ș.a. Prestigiul profesorilor școlii era recunoscut prin nominalizarea lor ca responsabili de cercuri pedagogice de profil: T. Maliș la fizico-chimie, I. Hopmeier la științele naturii, V. Florea la istorie, I. Buciuceanu la limba rusă, L. Țopa la cultură fizică. Școala era onorată de prezența în colectiv a doctorilor în litere Dumitru Socoliuc și în drept – Nicolae Ceredarec. Aceștia susțineau și majoritatea disciplinelor predate în limba maternă la secția ucraineană. Examenul de maturitate din iunie 1954, încununat cu rezultate meritorii, era o dovadă a bunei pregătiri a elevilor; (de altfel, un număr important de elevi din clasele terminale a încheiat școala cu diplomă de merit, fiind admiși fără examen în învățământul superior). Concluziile comisiilor de absolvire a clasei a VII-a și de maturitate erau edificatoare la limba română, unde se constata că “...lucrările au arătat că elevii cunosc bine materia ..., că pot expune cu ușurință ideile, că majoritatea lor respectă regulile ortografice și de punctuație”; la fel, la geometrie și trigonometrie, majoritatea lucrărilor au fost notate cu 4 și 5 (în sistemul de notare 1-5).

Din toamna anului 1954, instituția, rebotezată „Școala Medie de Băieți nr.1” își adăuga alte două componente: învățământ seral liceal și clase cu limba de predare ucraineană, cu alocarea a 4 ore săptămânal pentru studiul acestei limbi; clasele ucrainene (IV-X) au reprezentat o experiență fără un răsunet deosebit, încetându-și existența în 1960. Spațiul restrâns (15 săli, 4 laboratoare) a fost astfel aglomerat în continuare deținând 7 clase I-IV, 6

clase V-VII, 12 clase VIII-X (din care 8 clase române, 2 clase ucrainene, 2 clase seral), numărul claselor crescând mereu (31 în 1953).

Un amestec nefiresc de relaxare și exigență a caracterizat în acești ani politica ministerului, realizând o debusolare în colectivul didactic: la apelurile de apropiere și ajutor oferit elevilor s-a adăugat abuzivul ordin 229/1955 aplicat de la sfârșitul celui de-al doilea pătrar, impunând trecerea în producție a elevilor cu minimum 2 corigențe; în condițiile exigenței din liceu și a unor eșecuri școlare temporare, 57 elevi s-au văzut practic exmatriculați fără vreun aviz prealabil.

Un mijloc important de emulație l-a constituit în continuare olimpiada: la faza pe școală s-au făcut remarcate nume care, mai târziu se vor afla (unii) în fruntea învățământului sucevean: Marchitan Gheorghe, Botușan Dumitru, Creoleanu Nicolae (matematică), Andrișan Gheorghe, Bortă Dan, Iordăchel Corneliu, Nimițan Ion (fizică); un număr de patru dintre ei vor fi evidențiați la etapa regională din 1956. Scopul major, admiterea în învățământul superior, a devenit o împlinire pentru mulți absolvenți, an de an numărul noilor studenți reprezentând un procent majoritar al promoției.

Revenind ca director din 1955, Alexandru Obadă a “gestionat” noi schimbări ce au implicat școala: de la noua situație de „Școală medie mixtă nr. 1” (1956), fiind înscrise pentru prima oară în clasele liceale și fete (ceea ce va impune funcționarea celui de-al doilea internat, separat de internatul de băieți “Vasile Cocârlă”), la revenirea la structura pe trimestre și la învățământul de 11 ani, împărțirea în profil real-uman din clasa a X-a (1959), adoptarea cu titlu obligatoriu a uniformei școlare și a numărului matricol (1957) și până la introducerea activităților practice în orar: din toamna anului 1956, clasele V-VIII și-au adăugat programului săptămânal ore de lăcătușerie și tâmplărie. Clădirea din incinta perimetrului Bisericii Armenești, intrată sub administrarea statului din 1940 și fiind folosită de către inspectoratul școlar și apoi ca imobil de locuit pentru cadrele didactice, a fost destinată a fi al doilea internat între 1954 – 1969, devenind din 1970 pentru 20 de ani, atelier școală.

Ziua de 12 aprilie 1957 a fost marcată de colectivul de cadre și elevi ca un moment deosebit; la comemorarea a 500 de ani de la urcarea pe tron a patronului școlii localul a fost reamenajat, laboratoarele completate, s-au organizat acțiuni aniversare. În cadrul festivităților, la care au participat delegați ai ministerului și organelor locale, foști elevi, părinți, s-a atribuit oficial din nou titulatura de Școala medie “Ștefan cel Mare”.

Se poate aprecia că, încă din 1960, se constată o oarecare revenire spre normalitate a învățământului: în timp ce ponderea limbii ruse scade (la 2-3 ore), cresc disciplinele reale, se introduce studiul mașinilor cu aplicații practice, desenul tehnic; în rapoartele directorului este

tot mai estompată problema politicizării, prieteniei cu U.R.S.S., acestea localizându-se doar la nivelul disciplinei socialism științific. Diriginților li se cere a lua măsuri de ridicare a nivelului la învățatură a elevilor, să le organizeze munca, să cunoască dificultățile pentru a lua măsuri de remediere în colaborare cu profesori și părinți. Noul cadru va pune în lumină adevărata valoare a unor prestigioși profesori ca Ioan Nemeș, remarcabil prin puterea sa de creație, autor a peste 70 lucrări publicate, a manualului de fizică pentru clasa a VIII-a, entomolog (posedând o colecție impresionantă de fluturi și descoperind o specie nouă pentru fauna Europei – *Nisterosia Unionana*). Crescând, în schimb, atenția pentru orele practice și de cunoștințe industriale, elevii se regăsesc tot mai mult în atelierele școlii, vizitează întreprinderi, fac practica de vară la unități economice locale, pentru început la Autobaza, I.C.A.R., I.G.O. apoi la Atelierele C.F.R. Ițcani, Atelierele de reparații auto, Uzina electrică. Aceași stare de tranziție o oferă și examenul de maturitate unde, în 1959, elevii opuneau examenele de limbă română, fizică, chimie, matematică, istoriei R.P.R., noțiunilor de marxism-leninism, bazelor darwinismului. Locul politicizării îl ia acum politehnizarea; acesteia îi va fi dedicată una din cele 8 comisii metodice, începând cu 1960. În școală sunt încadrați pentru prima oară maiștri și ingineri pentru atelierele de tâmplărie și lăcătușerie, studiul mașinilor și al electricității. Într-o atmosferă de adevărată competiție profesorii caută procedee atractive pentru eficientizarea lecțiilor: folosirea revistelor de specialitate literară și lingvistică, revista „Natura”, „Știință și tehnică”; lucrări de laborator (I. Nemeș, I. Sbiera, I. Burlacu); tematica ședințelor de cerc (biologie, matematică). Schimbul de experiență își găsește loc în nou creatul cabinet metodic al școlii, sau în consiliile pedagogice cu temă, ca: „Măsuri în vederea obținerii unor bune rezultate în procesul instructiv-educativ” (noiembrie 1960), „Sarcini în vederea sintetizării și reactualizării materiei” (mai 1961). Pe bună dreptate însă, profesorii Nemeș sau Petroaie apreciau drept intenții platonice mesajul ministerului și al U.T.M.-ului de evitare a supraîncărcării elevilor în condițiile scoaterii de la ore pe timp îndelungat a profesorului pentru sarcini obștești, sau a lipsei de manuale.

Vechea problemă a spațiului împiedica împlinirea proiectelor; deși vor mai trece încă vreo zece ani, în 1960 se solicita pentru prima oară transferarea ciclului primar la altă școală întrucât cele 17 săli erau insuficiente găzduirii a 20 clase de zi și 7 de seară, la care se adăugau alte 4 săli pentru meditația internilor.

O altă problemă era caracterul formal al învățământului seară, în condițiile în care, întreprinderile nu-și dădeau concursul în asigurarea unui program adecvat elevilor. Au devenit aici „profesori” între anii 1972-1980 absolvenți ai academiei de partid „Ștefan Gheorghiu”, specializați în socialism științific și economie politică.

Din ianuarie 1961 secția fără frecvență – segment gimnazial - a fost transferată la Școala medie nr. 2, rămânând în continuare să funcționeze, până în 1978, nivelul liceal.

An jubiliar, 1960 nu a fost marcat de festivități deosebite pentru că principala realizare, noua aripă aflată în construcție, întârzia a fi dată în folosință. La dimensiuni modeste, comitetul de inițiativă condus de directorul Obadă a făcut oarecari pregătiri în vederea festivității la care reprezentantul Ministerului Învățământului și Culturii au oferit școlii o stație meteorologică, un aparat de proiecție, un aparat emisie-recepție. De menționat meritele incontestabile ale profesorului și directorului Alexandru Obadă ca îndrumător al colectivului școlii; ele au fost apreciate prin titlul de profesor emerit; personalitate a învățământului românesc, a avut cinstea de a rosti cuvântul de răspuns al tuturor oamenilor de știință și cadrelor didactice în urma decorării de către președintele Consiliului de Stat al R.P.R. în 1963.

Folosind prilejul oferit de obiectivul dezvoltării învățământului inclus în directivele Congresului al III-lea al P.M.R. și invitați de a propune unele schimbări de structură, profesorii școlii s-au pronunțat cu spirit de responsabilitate în problema reeșalonării și restructurării predării materiei la diferite obiecte, au opinat asupra necesității trecerii la învățământul general obligatoriu de opt ani, părăsindu-se modelul sovietic. Până la adoptarea

măsurii, examenul de admitere pentru clasa a VIII-a continua să ateste marea afluență a candidaților spre acest prestigios liceu; faptul că în cele două sesiuni din 1963 au fost declarați admiși 208 din 333, sau că în 1965 erau admiși 284 din 556, iar în 1968, 149 din 248 (12 cu media 9 și 10), atestă marea exigență în selectarea materialului uman; se făceau remarcați prin buna pregătire candidații proveniți de la școlile nr. 4, nr. 1, nr. 2, nr. 3, din mediul sătesc Adâncata și Plopeni, și, desigur, candidații proprii. Dacă traiectoria lor în școală va fi previzibilă, în sensul bunei pregătiri și frecvențe, calitatea rezultatelor obținute la învățământul seral și fără frecvență lăsa de dorit: înscriși în mare număr, seraliștii asistau la ore în proporție de circa două treimi și promovau jumătate; la examenele fără frecvență, numărul promoțiilor era de o pătrime față de înscrișii de la început de an. O categorie aparte între ei o constituia activiștii de partid, U.T.M. și de stat, mereu exceptați de la examenele ordinare și de la frecvență sub cele mai diferite pretexte (campanie agricolă, conferințe de dări de seamă și alegeri etc.), organizându-li-se (conform ordinului Ministerului Învățământului din decembrie 1963) sesiuni speciale, unde succesul le era asigurat. Pentru obținerea unor statistici satisfăcătoare privind nivelul de pregătire a muncitorilor calificați, pe baza recomandărilor B.O.B., sindicatului și conducerii întreprinderilor se organiza cursuri de pregătire de șase luni în anul școlar 1962-1963 pentru înscriere în clasa a VIII-a la învățământ seral; pregătirea de 12 ore săptămânal cuprindea limba română, limba rusă, matematică și fizică.

Ruptura deschisă față de alinierea de Uniunea Sovietică – 1964 – a fost receptată cu interes în colectivul școlii, atât prin cunoașterea și interpretarea personală a Declarației din aprilie și a materialelor adoptate la Congresul al IX-lea al P.C.R. cât și prin revenirea la învățământul tradițional de 12 ani (aplicat integral în 1968), renunțarea la termeni importați ca „școală medie” în favoarea titlului de „liceu”. În vederea trecerii firești din septembrie 1968 la învățământul liceal de 12 ani, pentru punerea în temă cu cerințele și eșalonarea

materiei, ministerul a organizat cursuri de perfecționare la centrele București și Iași unde au participat profesori de matematică și fizico-chimie (Oancea Eugenia, Lungu Nicolae, Volanek Antoaneta). În aceeași idee, inspectoratul școlar organiza consfătuirea profesorilor de matematică pe tema predării algebrei superioare în noul sistem și modalitățile de realizare a programei de învățământ unde, profesorii liceului au fost o prezență activă și importantă. În aceeași intenție de adaptare, profesorii de geografie au reflectat în predare noile mutații produse de împărțirea administrativ-teritorială din 1968. Noua orientare națională pe care o lua România a provocat o mutație interesantă în locul și rolul ocupat de limba rusă ca disciplină: în anul școlar 1966-1967, în urma unei schimbări progresive, la clasele de gimnaziu mai studiau limba rusă 25 elevi față de 234 limba franceză, iar la liceu, din cei 669 elevi, studiau limba rusă 387, limba engleză - 303, limba franceză – 554, limba germană – 94. Supremația limbii ruse se mai menținea doar la clasele de seral. Peste un an, gimnaziul studia integral limba franceză, iar la clasele de liceu limba rusă era însușită de 269 elevi față de 280 – limba engleză, 602 – limba franceză, 117 – limba germană.

Ca organigramă, în timp ce din motive de spațiu (18 săli) din 1966 clasele primare și gimnaziale merg în lichidare, școala profilându-se pe nivelul liceal (zi, seral și fără frecvență) exclusiv din 1970, între 1964-1969, în școală vor funcționa câteva grupe de liceu sportiv subordonate conducerii liceului gazdă. Conform instrucțiunilor Ministerului Învățământului nr.108.516/ 1966, inspectoratul școlar delega pe directorul Rodica Alexandru a coordona această unitate până la crearea unei școli speciale. Inițial cu două grupe de baschet, secția sportivă se va profila pe gimnastică fete, momentul său de vârf fiind anul școlar 1972-1973 când funcționau 7 grupe începători și 3 grupe avansați (însușind 206 elevi, majoritari băieți, profilați pe baschet, atletism, box și rugbi) încadrate cu profesori și antrenori de specialitate. Existența acestei școli a justificat odată în plus necesitatea celui de-al doilea internat. Dealtfel, existența internatului stimula în continuare infuzia de copii din mediul sătesc: în 1966, din cei 162 elevi admiși în liceu, 56 proveneau de la sat, iar în 1968, din totalul de 772, veneau din afara orașului 375.

Jubileul de 50 de ani de la atribuirea numelui școlii de “Ștefan cel Mare” a trecut aproape neobservat dar aprecierea colectivului didactic continua să fie la cele mai înalte cote. Profesorul Diogene Gafița își amintea atmosfera acelor ani: „...Cancelaria mi s-a părut largă, iar colegii... liniștiți, tăcuți, preocupați de misiunea lor până la exagerare... Biblioteca, laboratoarele, atâtea câte erau, funcționau din plin. Elevii circulau cu grijă, numai cu cartea în mână. Rezultatele se culegeau mai ales după examenele de la institute și universități. Și erau bogate...”.

Sugestivă era solicitarea frecventă a profesorilor în mare număr la manifestările științifice, metodice sau ca examinatori în comisii de bacalaureat. Elevii, se prezentau la rândul lor la final de an cu creații proprii la expozițiile anuale care, dincolo de caracterul festivist atestau totuși preocupări și realizări în domeniul tehnico-științific, artistic, etnografic etc. Pe parcursul anilor cei mai talentați dintre ei au semnat în paginile revistelor editate cu sprijinul profesorilor de limba română, apariția cu cea mai mare continuitate fiind “Sinteze”, ce a apărut între 1967–1969 în mai multe numere anuale; valoarea conținutului a avut ca urmare firească înregistrarea sa la Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor. Liceul, continuând tradiția interbelică de orientare reală, a acordat (cu titlu oficial sau nu) prioritate acestui compartiment; iată de ce, elevii de la profilul real au fost mereu majoritari, indiferent de opțiunea profesională vizată (la forma seral fiind în integralitate); baza materială la matematică, fizică, chimie, biologie a crescut mereu; deja în 1970 numărul laboratoarelor a crescut de la 5 la 6; concursurile școlare pe discipline (olimpiadele) vor aduce rezultate prioritare în acest segment. Devenite cadrul suprem și obiectiv în competiția calității între școli, olimpiadele școlare vor scoate în evidență nume de elevi și profesori îndrumători devenite astfel cunoscute și apreciate în județ și nu numai. Începute timid și episodic, ele vor ocupa un loc central, fiind o recunoaștere a muncii perseverente, a talentului nativ și a parteneriatului profesor-elev prin care s-au depistat și cultivat performeri. Încă din 1952, la etapa regională au fost premiați 4 elevi la matematică (Gora Dorin, Marchitan Viorel, Manolovici Mircea, Palamar Gheorghe), 6 elevi la fizică-chimie (între care Budăi Toader și Popovici Arcadie), 2 elevi la limba română (Sfichi Romulus și Micescu Tudor), la etapa națională școala fiind nominalizată printr-un premiu la matematică.

În
premiați la
regională
Șerban și
la
Rusu Mircea
Mircea – la
în 1979,
reprezentat la

1956 erau
etapa
Cârsteanu
Nimițan Ion
matematică,
și Milici
fizică. Deja
liceul era
faza

națională prin 27 concurenți, pentru ca în anii '80, '90 să dețină recordul absolut în județ prin numărul participanților și premianților. Totalul premiilor și mențiunilor obținute la faza națională a fost în edițiile 1981-1985 de 35, în 1986-1990 de 16, 1991-1995 de 99 iar în 1996-2000 de 115. Mare parte dintre aceste succese au încorporat munca de îndrumare a profesorilor Vasile Monacu, Dan Popescu (matematică), Costică Costan (fizică), Vasile Gheorghită, Aristina Darie (chimie), Valentin Butnariu (biologie), Aurelia Petcu (geografie), Pavel Gherghiceanu (limba latină), Gabriela Ardeleanu (limba engleză). O satisfacție deosebită au produs școlii cei 9 elevi participanți la faza internațională a olimpiadelor de fizică și matematică îndrumați de profesorii Ion Țăran, Costică Costan, Dan Popescu, Vasile Monacu. Rezultatele cu totul remarcabile la bacalaureat ca și admiterea în mare număr pe primele locuri la facultăți deosebit de solicitate (medicină, drept, științe economice) au contribuit odată în plus la consolidarea poziției de lider a școlii între unitățile sucevene. Elevii școlii se loveau însă, mai ales după 1970, de supraîncărcarea materiei ce impunea un mare volum de muncă și un program orar de șase ore zilnic, la care se adăugau diferite activități suplimentare obligatorii; cu toate eforturile unor pedagogi de vocație ca Nicolae Lungu, Iulia Leo Miza, Emil Ursu, Rodica Șeșurschi, Oltea Scutaru, Stela Cornilă, Mircea Ott, Diogene Gafița, numărul corigențelor se menținea ridicat. La această situație a contribuit și îngustarea bazei de admitere în liceu prin limitarea la copiii localnici, odată cu desființarea internatului (și, evident, a cantinei) prin decizia Consiliului Popular Județean nr. 432/1972 și adresa Inspectoratului Școlar 8173; argumentele au fost furnizate de adresa 2171 a Inspectoratului sanitar de stat ce susținea starea necorespunzătoare a localului și efectivul mic de solicitanți; ca urmare, din 15 septembrie, clădirea a fost transformată în atelier școală. Această destinație a fost impusă și de amplificarea instruirii practice ce întrunea deocamdată atât specializări “clasice” ca tâmplărie, croitorie-artizanat, țesut, cât și, într-o creștere continuă, domenii

actuale ca electrotehnica; maiștrii instructori au fost selectați dintre oamenii cu pregătire profesională și tact pedagogic. Era o noutate însă destul de forțată de pregătire pentru viața practică, cu scheme rigide. Simultan, unele obiecte au fost mult diminuate ca pondere în detrimentul unei culturi complexe a viitorului absolvent: prin reducerea predării limbii latine și a muzicii, profesorii de mare prestigiu Ursu și Țuțuianu au trebuit astfel să-și completeze catedra la alte școli. În 1975, colectivul didactic includea 3 profesori cu gradul I (R. Alexandru, I. Leo Miza, C. Chindea), 13 cu gradul II, 12 – definitivi. Cu titlu de suplinitori se alăturau (atunci tineri absolvenți): Costică Costan (fizică), Jeana Horga (limba română), Valerian Caldare, Maxim Tudor (științe sociale), Halițchi Gheorghe (educație fizică).

Noul liceu de matematică-fizică, înființat în toamna anului 1976, conform Legii 2/1965, cu două trepte de studii, cu pregătirea în domeniul matematică-electrotehnică și chimie-biologie, oferea elevilor o bază diversă de pregătire; sălilor, laboratoarelor și cabinetelor li se alăturau cinci ateliere însumând 388 m² dublați peste un an la 708 m² prin amenajarea celei de a doua clădiri și reorientat în profilul lăcătușerie (1), mașini unelte (1), electrotehnică (5). Demersurile făcute pe lângă factorii municipali de putere pentru marcarea împlinirii în 1975 a 125 de ani de existență a liceului au împlinit un vechi deziderat a normalității, impozant prin proporțiile sale: construirea aripii noi a clădirii pe latura străzii Dragoș Vodă cu o suprafață de 1350 m² în 4 nivele, ceea ce a creat condiții optime amenajării laboratoarelor.

Devenit școală pilot, instituției i s-au arondat spre îndrumare liceele sătești de la Dumbrăveni și Zvoriștea unde colective de profesori sub conducerea directorului Rodica Alexandru au venit spre a împărtăși colegial din experiența lor. Calitatea procesului instructiv-educativ a fost, de altfel, apreciată în noiembrie 1960 de colectivul de control al M.E.Î. când s-au făcut referiri onorante la adresa profesorilor de limba română și matematică pentru deschiderea spre dialogul cu elevii, pentru integrarea unor metode moderne de predare, cunoașterea particularității de vârstă și acționale ale elevilor; între ele, remarci deosebite s-au făcut de către inspectorul general Jan Săvulescu la adresa lecțiilor susținute de prof. Iulia Leo Miza. Este onorantă pentru școală selectarea în anii '70 spre a preda în străinătate, a profesorilor Țăran Ion (Maroc – fizică) și Aristina Darie (Algeria – chimie).

Noul cuvânt de ordine adresat școlii – ridicarea calității procesului instructiv-educativ, a integrării învățământului cu cercetarea și producția, a muncii de educație comunistă a tineretului și de perfecționare a personalului muncitor, a adus școlii sucevene în tot deceniul '80-'90 consecințe pozitive dar, mai ales, nefaste. Practica agricolă (în principal recoltarea cartofilor) va smulge anual săptămâni bune din trimestrul I învățământului, impunând,

inerent, o aglomerare a materiei, o predare selectivă, supraîncărcare, ore suplimentare pentru asigurarea continuității logice. Controlul acerb executat de trimișii organelor de partid a creat o stare de stres, ajungându-se la subterfugii din partea unor elevi, ce a impus intenția sancționării lor. Construirea “marilor ctitorii” ale epocii Ceaușescu în veșnică foame de forță de muncă ieftină a readus în 1982, 1983 moda brigăzilor de muncă patriotică, liceul fiind mobilizat pe șatinerul Midia-Năvodari și pe șantierul C.E.T. Suceava. În sfârșit, în cadrul Programului unitar privind acțiunile comune politico-ideologice, tehnico-aplicative și cultural-artistice se regăsea și lezarea libertății conștiinței prin recenzarea adeptilor diferitelor culte și punerea lor sub observație și “convingere”, mobilizarea anuală a 3-400 elevi pentru festivitățile de la 23 august, sau participarea obligatorie la edițiile “Cântării României”, prima fiind în 1977 – 1978. Făcând abstracție de osatura politică a festivalului și de răpirea elevilor de la preocuparea școlară, liceul a reușit a se impune prin formații și interpreți de mare talent, superiori și în acest domeniu altor școli; formațiile de dans modern și teatru, grupul vocal limbi străine, interpreții de muzică folk și cultă s-au remarcat și datorită coordonărilor de către profesorii Rodica Belța, Elena Bujdei, Iulia Leo Miza. Festivalul „Cântarea României” oferea prilej prin Decada culturii la Suceava de întâlnire a elevilor suceveni cu nume prestigioase ale științei și culturii românești. Astfel, în 1988, veneau la Suceava astronomul Harald Alexandrescu, cosmonautul Dumitru Prunaru, criticul literar Alex Ștefănescu, actorii Ion Caramitru, Virgil Ogășanu, Dionisie Vitcu, scriitori Zoe Dumitrescu-Bușulenga (invitată și în școală), Dinu Săraru.

Renunțând la segmentul fără frecvență din 1978, liceul va câștiga în impunera unitară a unor bareme de cerințe, cu atât mai mult, cu cât la zi examenul de treapa a II-a făcea o selecție valorică, iar profilurile adoptate pentru clasele a XI-a, a XII-a (matematică-fizică și chimie-biologie la zi, electrotehnică la seral) atrăgeau tineri bine pregătiți, competitivi, încât politica de promovare (pe cât posibil integrală) lansată învățământului își avea o corespondență reală în imensa majoritate a cazurilor. Creșterea planului de școlarizare în anii următori printr-o pondere mereu mai mare a claselor cu profil mecanică va coborî însă aici nivelul capabilității.

Nivelul pregătirii generale a elevilor școlii se releva ca o evidență la examene, provocând aprecieri laudative în fiecare an din partea președinților de comisii de bacalaureat: în 1980 lectorul universitar ieșean I. Crăciun caracteriza candidații prin “...inventivitate, dăruire, pasiune în elaborarea lucrărilor de diplomă”, iar în 1982 Viorel Croitoru de la I.I.S. Suceava nota că “se poate aprecia nivelul ridicat al pregătirii absolvenților, rezultat firesc al înaltei competențe profesionale a colectivului de cadre didactice din acest liceu. În iunie 1983,

prof. Catinca Cazacu concluziona la rândul său: “Notele obținute de candidați, ca și mediile generale ale obiectelor... dovedesc preocuparea... pentru înarmarea elevilor cu un sistem bogat de cunoștințe temeinice, dezvoltarea aptitudinilor și pasiunilor, a înclinației spre cercetare”. Apar firesc medii la bacalaureat de 10 (Moroșan Bogdan, Rusu Mircea, Frunză Mihail – în 1979, Rusu Radu, Semenciuc Dan – în 1983, Lucaci Laurențiu – în 1985) sau foarte multe de peste 9. Concurând la prestigioase institute de învățământ superior, absolvenții școlii s-au situat adesea printre primii pe listele de admitere: Bărbuță Ancuța – Facultatea de biologie -9,85 (loc I), Ionesi Dorina – Facultatea de Industrie ușoară - 9,00 (loc I), Dimofte Gabriel – I.M.F. Iași, 9,49, Lauric Vasile – Facultatea de matematică București, 9,45 – în 1984; Lupușanschi Mihaela – Facultatea de biologie București, 9,66 (loc-I), Curcă Liliana – I.M.F. Iași, 9,11 (loc II), Danalache Cristina – Facultatea de fizică Iași, 9,13 (loc II), Lucaci Laurențiu – I.M.F. Iași, 9,73 (loc III), Stărică Cătălin – Facultatea de matematică, 9,66 (loc III), Iordăchel Cristina – I.M.F. Iași, 9,41 – în 1985, Gavrilă Mariana – Facultatea Automatică București, 9,61 (loc I) – în 1986, Olariu Crina – I.M.F. Iași, 9,63 (loc I) – în 1987, sau, mai recent, Simioniuc Alexandru – I.M.F. Cluj, 9,76 (loc I), Aparaschivei Ion – Facultatea de Drept Iași, 9,50 (loc II) – în 1998, sau Simioniuc Anca – I.M.F. Cluj, 9,78 (loc I) și Câmpan Manuela – I.M.F. Cluj, 9,69 (loc III) – în 1999.

Fără a fi o prezență notabilă doar la învățătură, liceul a înscris și alte succese. În domeniul sportului două secvențe sunt edificatoare: în anul 1985 activau 18 elevi la campionatul republican al juniorilor și școlărilor la disciplinele volei, atletism și handbal, iar în 1989 Sălăgeanu Liliana (cl. aXI-a) devenea campioană națională la 4x200 m juniori I și obținea locul II la 800 m plat și Străchinescu Corneliu a deținut locul II la ștafetă 4x200 m juniori I.

Numeroasele fațete ale prestigiului liceului, au făcut ca în continuare, să se perpetueze patronarea din punct de vedere al experienței metodico-manageriale a mai multor unități școlare (Grădinița nr. 11 și Școala gen. nr.6 și, pentru mai mult timp, școlile Bosanci, Mitoc, Udești, Ipotești); la sediul acestora sau, mai ales, prin invitarea celor interesați, au avut loc frecvente schimburi de experiență, susținere de activități, discuții tematice, realizarea în comun de materiale de proiectare și sinteză. Pentru eficientizarea activității, au fost create colective cu responsabilități, conduse de profesorii D. Domnea, Gh. Marchitan, V. Gheorghiu și V. Butnariu.

Participantă la diferite competiții, școala primea o nouă recunoaștere prin obținerea locului al II-lea în întrecerea națională între școli în 1985 și, în mod repetat, locul I în întrecerea județeană “Cea mai bună școală”. Vorbind în numele colegilor săi, profesoara Oltea

Scutaru spunea că „Dăruim acestui lăcaș priceperea și munca noastră, spre a nu știrbi cu nimic din ce au clădit înaintașii”.

Colectivul didactic, dovedind înțelegerea priorităților în munca prestată, s-a axat pe asigurarea conținutului științific și educativ al lecțiilor și parcurgerea optimă a programei, realizarea de lecții active, tratarea diferențiată a elevilor și evaluarea randamentului școlar, utilizarea eficientă a bazei didactice. În strânsă conexiune cu această preocupare a profesorilor, cercurile științifice își finalizau activitatea prin comunicări valoroase premiate la faza finală; în 1985 Vorobchievici Cristian (cl. a XII-a) primea premiul I pentru tema “Cercetări privind fauna ihtiologică a râului Suceava”, iar Zara Cătălin, premiul al III-lea pentru “Numerele reale care pot fi lungimile laturilor unui triunghi”.

Eforturi deosebite au făcut directorii Rodica Alexandru și Mircea Ott de a asigura șanse egale tuturor absolvenților școlii în perspectiva realizării lor. Printr-o strânsă colaborare cu întreprinderi cu mari posibilități financiare și prin atragerea de personal tehnic priceput, elevilor absolvenți (în cazul neadmiterii în facultate) li se asigura o bună pregătire și calificare în specializările: electronist, electrician, mecanic mașini și utilaje, laborant biochimie, operator chimist. Pentru aceasta, le stăteau la dispoziție ateliere amenajate în clădirea școlii și în alte trei imobile. În bogatul inventar acumulat se găseau și mașini, utilaje de mare valoare, relativ recent produse (1972-1977) ca: ferăstrău alternativ, mașină de rectificat plan, mașină de rabotat, strung paralel 200x400, mașină de găurit G 13, truse de verificat relee, trusă de curent, decalor monofazic de unghi etc.

Și-au dat concursul ingineri ca Iftode Mihai, Ani Pavel, Babiuc Mariana, Pătuleanu Liliana, care au predat discipline tehnice, fiind prezenți în număr mare (17 în 1977, 20 în 1980, 9 în 1985, 8 în 1989), scăzând după căderea regimului (și a priorităților sale) până la dispariție în 2000; în anii autonomiei alegerilor specializărilor școlare (1992-1999) s-a studiat dreptul, contabilitatea, marketingul, birotica și jurnalismul. Practica productivă (exagerată prin dimensiunea sa, ajungând la un sfert din anul școlar, care astfel se prelungea până la mijlocul lui iulie) a avut și valențe pozitive prin pregătirea practică și prin angajamentul unor maiștri cu reale calități pedagogice: Seredenciuc Eugen, Cotoc Costinel, Monastârschi Titus, Rădășan Traian, Choleva Mircea, Loghin Dumitru, Halița Dumitru ș.a. Numărul lor a cunoscut aceeași curbă ca și a inginerilor, ajungând la vârf în 1984 prin 26 persoane.

De subliniat sprijinul oferit condițiilor de desfășurare a activității tehnice de către inspectorii de specialitate Marin Mundiru și Mihai Trușcan, profesori ai școlii în anii '60.

O orientare practică s-a dorit a căpăta și obiectele tradiționale, profesorii primind în normă discipline ca:

- organizarea producției și a muncii;
- legislație economică;
- prelucrarea datelor experimentale în fizică;
- măsuri electrice și electronice;
- matematici aplicate în tehnici de calcul;
- mecanică;
- laborator.

La jubileul de 125 de ani de la înființare, liceul oferea numeroase împliniri, prilej de satisfacții pentru colectivul școlii; ele au fost comemorate în cadrul festivităților deschise de director Rodica Alexandru la 26 octombrie 1985. Era prezentat un colectiv didactic de excepție compus din 45 profesori (din care 33 titulari, 28 cu gradul did. I, 8 cu gradul II) și 6 tehnologi, rezultate școlare prestigioase, o zestre materială puternică concretizată în 21 săli de clasă, aulă, sală de gimnastică, 6 laboratoare, 7 cabinete, 9 ateliere, o bibliotecă de învidiat cu 9.400 volume la fondul documentar (câteva fiind înscrise în patrimoniul național) și 26.683 volume uzuale.

Acest an putea fi luat ca eșantion a ceea ce reprezenta Liceul „Ștefan cel Mare” în peisajul școlii românești:

- 8 premii și 10 mențiuni la faza națională a Olimpiadelor școlare;
- 4 premii la faza județeană a concursurilor pe meserii;
- 20 cercuri științifice cu 2 lucrări premiate la faza națională;
- 10 premii naționale obținute în tabere de profil matematică și fizică;
- 2 locuri I și un loc II la faza națională a festivalului „Cântarea României”;
- vicecampioni naționali la baschet - băieți.

Serbările jubiliare au fost prilej de rememorare a ceea ce a oferit bun generațiilor de tineri această instituție. O spunea în numele foștilor elevi conferențiarul ieșean dr. Ilie Dan: „...Datorăm formația și devenirea noastră acestei școli deosebite și venerabililor dascăli care au slujit-o. Liceul a fost cetatea de gând și suflet românesc care ne-a „construit”, ne-a apărut și ne-a hărăzit „luptei vieții”. Dacă se vor spune despre unii dintre elevii săi și vorbe bune, fie ca ele să se întoarcă, pe drept și cu emoție pentru școala noastră și pentru în veci neuitații noștri profesori!”.

Pentru foștii elevi ca dr.ing. Nicolae Turtureanu, liceul din Suceava căpăta o aură emblematică: „Ești sucevean sau nu, dar mai ales dacă ești, intrând pe masiva ușă de stejar, imaginea lui Ștefan te întâmpină și, oricine ai fi, te simți mic. Spiritul „Patronului” te cuprinde și-ți trezește aceleași sentimente de stimă și venerație pentru cel care a ridicat stema

Moldovei spre a fi cunoscută în Europa, cât și pentru lăcașul din care s-au ridicat oameni cu adevărat vrednici”.

Anul 1985 este momentul în care, structura organizatorică prefigurează forma finală la nivel liceal, limitată doar la clase curs de zi; clasele de seară intră în lichidare dispărând în anii următori. Dovedindu-se deschidere spre nou, din 1986 a luat ființă primul cabinet de informatică al școlii, începându-se prin realizarea de seturi de programe înregistrate pe casete magnetice și continuând în 1987 prin conectarea (fizică și realizarea programei) între calculatorul de la liceu și calculatorul Coral al Întreprinderii patronatoare I.R.E.; orele de matematică au căpătat un nou conținut și un plus de atractivitate prin aplicarea în tehnici de calcul în cadrul cabinetului de informatică; în anul școlar 1988-1989 funcționa prima jumătate de clasă cu profil informatică. În toamna anului 1989, cabinetul de informatică era dotat cu încă 2 calculatoare procurate din fondurile Comitetului U.T.C. Aceste activități s-au completat prin manifestări de întregire a profilului intelectual al adolescentului având loc întâlniri ale colectivelor de elevi cu artiști plastici și actori, cu sociologi, juriști, istorici și filosofi; o largă participare va cunoaște liceul la sesiunile de referate și comunicări (108 pe școală și 48 la faza municipală doar în anul 1988-1989). Din păcate, megalomania și cultul personalității cuplului Ceaușescu a afectat mult din conținutul ideatic și tematic al acțiunilor susținute.